

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 < 05 >
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 < 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 26.

Nézetek az autonomiáról.

Maga az ügyek egészséges fejlődése megkívánja, hogy tárgyilagos vitákkal tisztázzák és érleljék az eszmét, mely hivatva van mélyre ható reformot behozni a társadalomba, vagy kormányzatba.

Az is természetes aztán, hogy az ügynek védői tartoznak vigyázni az ügy iradalmára és a veszedelmes szofismáknak nyakát szegni, mielőtt még árthatnának az ügynek.

A katolikus autonomia de hogy született még meg, vajudik csak, oly keserves kínosan, hogy csak Isten tudja lesz-e élő belőle, de azért már is, nem a tárgyilagos vita járja, hanem kompromittálása az egész ügynek. Nem a történelmi és jogi szempontok, hanem a politikai pártállások dresszurája az alap, melyre a röpirók és röp-szónokok állanak, a kath. autonomiával szemben.

Volt alkalmunk egy félhivatalos röpiratot végig olvasni és végig sajnálni. Nem tudjuk jó hiszemüleg követte-e el a szerző ezt az irodalmi merényletet, mely esetben bámulnunk kell azt a végtelen naivitást, melylyel a »horror vacui«-ban leledző természet pótolta a satnya agyvelőt, vagy parancs szórta ira, mely esetben megfoghatatlan az a cinizmus, melylyel ilyen sületlenségeknek aláírhatja valaki a nevét.

A szofizmak és jogi bottások, melyekből fülénél fogva huzza ki a konzekvenziát a szerző, nem állnak egyedül, —

hangoztatják a kormánypárti és a szabadkőművesség denevér szagu ujságai, embelei, szónokai — egy egész szemén szedett hadsereg.

Az első szofizma az a liberális röpiratok és szónoklatokban, hogy a róm. kath. egyház rengeteg jogot akar kicsikarni az államtól és viszont nem akar adni semmi kompenzációt.

Mikor és kitől kapott jogokat az állam, vagy helyesebben a kormány a kath. egyház belügyeiben? A királyi főkegyuri jog személyes joga a felségnek, kire Szent István után *uzus* által, de soha sem új dotációval szállt át.

Ezt az uzus jogot respektálja ma is a pápa, ki soha magától nem nevezett ki püspököket, hanem megvárta a királyi prezentát, de mindig élt megerősítő joggal s ha alkalmatlan egyént ajánlott a felség, átküldte óvását, mire új kombinációk készítették.

A nagyobb javadalmak betöltésére tehát a kormánynak sem uzus, sem kapott joga nincsen, csak abuzusa.

Ugyan így van a vallás és tanulmányi alap kezelése és iskoláinkba való beleszóllásának joga is, mely egyszerűen elmarkoltatott általa a megboldogult helytartó tanácstól.

Hogy pedig abuzus a kormány részéről, vallási és tanulmányi alapunkat tettszé szerint kezelni és a főbb javadalmak betöltésébe beleszóllani, az nyilvánvaló, mert a helytartó tanács akkor szóllott bele a kath. ügyekbe, mikor a kath. vallás állam vallás volt; a kormány pedig a

felekezeti viszonyosság kimondása, a felekezeti nélküli állam születése, az államvallás megszűnése után avatkozik bele.

Ugyancsak szofizma, sőt bambaság azt állítani, hogy nincs jogunk a többi felekezetekre hivatkozva kivánni az autonomiát, mert hisz azok fegyverrel vívták ki azon jogokat, hogy mint »jogi személyek bántatlanul élhessenek.«

Naiv beszéd ez, mert a protestánsok éppen a katolikusok hozzájárulása mellett nyertek, nem szabad itt lakhatást, hanem a legtagabb autonomiát, melybe, ha bele akarnak ütni az orrukat a liberálisok, bizony megbánnak.

Ha pedig ezeknek meg van az önrendelkezési joguk — talán csak mi is kívánhatjuk azon jog alapján »quod uni justum — alteri: aegum.«

A harmadik szofizma az, hogy az állam hatalma a nevelés ügyet illetően illuzóriussá válnék az autonomia által, mert a felügyelete alatt álló iskolák, majdnem mind kath. jellegűek.

Ebben nagyon nehéz veszélyt felfedezni. A kath. iskolák meleg ágyai a hazafias érzelmeknek. Tanító szerzeteink hazafiságáról még a liberális lapok is himnuszokat zöngicsélnek s az egyház egyéb papjai is vannak mindig oly jó hazafiak, mint bármely felekezetenek lelkészei, kiktől a hazafiságban oktatást el nem fogadhatnak. Végre, ha idáig is mi tartottuk fenn a létező iskolák nagy részét, abból az következik, hogy ki kell adni a vallás és tanulmányi alapot, hogy még jobban eleget tehesünk ebbeli kötelességünknek.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A paraszt.

Irtá: Kiss Rezső.

Bonnár Sándor, a paraszt ott áll bírál előtt a törvényszéknél.

Az elnök vallatóra fogja.

— Hány éves.

— Haszonöt éves vagyok.

— Hát mondja el csak, miért áll most itt törvényt?

— Jaj óh hogy soha ne ébredtem volna fel erre a napra, meg arra, amelyiken ott kint a mezőn.

A legény elhallgatott . . . valami olyan erőt vett rajta, hogy szólni nem tudott tovább.

— No csak beszélje el őszintén a tettét — biztatja ez elnök — mindent mondjon el, töredelmesen.

— Elmondok el mindent pedig úgy fáj nekem azt elbeszélni. De nem szépítek rajta semmit sem, hiszen hiába hazudnám, hiába tagadnám tudja azt az Isten . . .

Hát ugy történt a dolog, hogy . . . Jaj hol is kezdjem azt a szomorú históriát . . .

Csak térjen a dologra! mondta az elnök.

Tavaly őszön mondtam el a hitet Borival az Isten szent házában. Szerelm kötötte össze a sziveinket. Végtelen nagy érzés lakott a szivemben, ugy szerettem Borist, hogy még azt is irigyeltem, ha másra egy mosolyt vesztegetett.

Az az asszony is szeretett engemet . . . Boldogság volt az életem. Együtt jártunk a dologba, az Isten házába, mindenüvé. Bizony nehéz dologgal éltünk, mert napszámból kerestük a mindennapit. Egyszer csak szomorú kezdett lenni a Boris. Hiába kérdeztem, nem tudtam ki az okát. Ma két hete mikor kint dolgoztunk a bajnak jött zsidó földjén min, min nem össze pereltünk. Bori duzzogott, azután szememre hányta a szegénységünket, azt modja hogy: hej ha a Barna Perkóhoz hajlottam volna, nem huznék nem vonnék ennyit . . . — Mint a két élő kés ugy hasogatta a szivemet ez a mondása. Rászóllottam keményen, de azért nem haraggal, mert a fájdalom fakasztotta belőlem a korhailó szavakat, nem az indulat. Bori sirni kezdett, azután szedte vedte magát s haza ment.

Alig hogy eltávozott, megbántam a viselkedémet. Szerettem volna megkérni, kiengesztelni de már akkor be fordult a dülő uton, és nem láttam.

Este elfelejtettem az egészet, gondoltam

azóta Bori is megbékült. Örömmel mentem haza, mint máskor. Benyitok az udvarra. Csend van, pedig Bori mindig nótával várt haza. Bemegyek a házba, kiáltom a Bori nevét, de hiába nincs a Bori sehol.

En édes teremtmény, hova mehetett!?

Kimegyek az utra, kérdem a szomszédoktól, hogy nem látták e hitestársamat. Egyik sem látta. Olyan rossz érzés szállott meg. De azután egy kicsit meg nyugodtam, hát ha csak a kis kutra ment vizért az estebédhez. A kurnál ott találtam Tarkánét, attól is tudakolom hogy hol van. Azt mondja Tarkáné, hogy neki elpanaszolta délután, hogy én hazaküldtem a mezőről, hogy megszüdtem. Hát aztán hol van most Bori? kérdem Tarkánétól. Azt mondja: haza ment az apjához, haza vitte magával minden czók-mókját.

Jaj tekintetes uraim ez a mondása Tarkánénak majd a földre csapott. Megrémültem . . . Jaj hát elhagyott az az asszony! . . .

A felvégen lakott a feleségem apja, abba abba a minutába oda siettem hát . . . szaladtam lélek szakadva. — Ott volt a Bori csakugyan. Nem fogadta a köszöntőmet sem. Az apja rám támadt, hogy hogyan mertem én megverni a lányát. Szakadjon el mind a két kezem tekintetes uraim, ha csak egy ujjal is

SZÜLŐK

figyelmébe!

Az iskolaév kezdetére
gyermeknek
CZIPŐK, KALAPOK, INGEK, GALLÉROK
és kézelők, zsebkendők, harisnyák
a legjobb és megbízhatóbb minőségben, ugyszintén
ntazókofferek és esőernyők.

ARANYI és ROTH-nál

Nagyvárad, Zöldfa-utca

Áruház 36. sz.

Akadályozza meg a hatalom a nemzetiségi túlzók izgágáit, ne gyanakodjanak azokra, kik szintén magyarok, nagyon nagy részben magyar nemesek — a kath. papokra.

A kath. autonomiáról pedig beszéljen pro vagy kontra aki hivatást és tehetséget érez hozzá, de farizeuskodni hiába való írásban vagy szóban, mert — kilóg az a bizonyos láb és megérzik az okoskodáson az a bizonyos páholy sötétség, ahonnan dirigálják. P—y.

Batthyányi József gróf két levele.

— Autonomiai képviselőjelöltsége tárgyában. —

Akit a váradai egyházmegye első kerületi választóinak nagy többsége bizalmával kitüntetett s képviselőjének akart felküldeni az autonómiai kongresszusra, elköltözött immár őseihez, ott nyugszik a német újvári családi sírboltban. Nem a választóktól, hanem a könyörülő I tennél várja a mandátumot. Ohajtjuk, hogy ez kegyes legyen.

Az a két levél, melyet az alábbi sorokban közlünk, az elhunyt főur autonomiai jelöltségére vonatkozik. Szépen jellemzi s érdekes világitásba helyezi az ő katolikus érületét, hit hű gondolkozását, szerénységét, — különösen pedig azt, mily nagyra becsülte Biharország kath. választóinak irányában impozáns módon nyilvánuló bizalmát.

Sokaknak feltűnt a választások alkalmával, hogy a jelölt nem jött le közénk, hangulatot kelteni maga mellett. Némelyek azt gondolták, hogy egyáltalán nem törődik a dologgal. Ez a két levél magyarázatát adja ennek is és egészen más színben tünteti fel előttünk.

E leveleket a központi bizottság elnökéhez D e n e s János cz. kanonok, esperes-plébánoshoz írta a boldogult. Az első Köpcsényből írta, július elsején, mikor tudatták vele, hogy kerületünk őt léptette fel autonomiai képviselő jelöltnek. A másik Gleichenbergben kelt, halála előtt két héttel. Ekkor már bizonyos volt, hogy nagy többséggel lesz megválasztva. Nagy bete-

gen vette a hirt, de reménykedett, hogy mire tette kerül a sor, visszaadja Isten egészségét. Októberben Váradra készült, hogy megköszönje választói bizalmát.

De szóljanak immár maguk a levelek:

785—1897. kp. i.

Nagyságos és főtisztelendő Kanonok-Plébános Úr!

Mindenek előtt fogadja Nagyságod, úgy azon igen tisztelt urak, kik rólam megemlékezni szivesek voltak, meleg köszönetem kifejezését.

Habár csekélységem által azon magasztos ügy, melyet talán képviselni szerencsém leendek, a jó akaraton kívül nagy nyereségben nem részesül: mégis mindent el fogok követni, hogy a hazánk mostani történelén mutatkozó folt letörölhető legyen, mert ennek tekinthető azon tény, hogy szeretett hazánk legtöbb lakójának, t. i. nekünk: katolikusoknak emancipatio és receptio elnyeréseért most kell működünk, hogy a többi vallásfelekezetekkel egyenjogúvá télessünk.

Kiváló tiszteletem nyilvánítása mellett maradok Nagyságodnak.

Köpcsény, 1897. július 6-án,

őszinte nagyrabecsülője
Gróf Batthyány József.

964—1897. kp. i.

Nagyságos és főtisztelendő Úr!

A kath. autonomia kivételében mint szerény munkás részt vehetni, mindig szívem legforróbb vágya volt, mert még az egyenlőség eszméjével is merő ellentétben állott azon szomorú helyzetünk, hogy a legtöbb magyar a többi polgártársal nem volt egyenjogú.

Mondottam e sorok bekezdésénél: mint szerény munkás: de midőn most Bihar-Országbeli hitsorsosaimat képviselni szerencsém lesz, megváltozik a helyzet s első helyen kötelességemmé válik úgy a választást megköszönni, mint talán értekezletek tartása által a mandátum irányát megtudni, mit mindenestire

már teljesítellem volna, miről kérem kedves barátjainkat értesíteni; de az Ur máspék akarta, mert június 20-ikától kezdve torok-légső és gyomorkatarusok folytán az orvosok utasítására ide kellett jönnöm, s bár igen súlyos beteg vagyok s erőm tetemesen fogy és egy nyakműtét célra nem vezetett, kérem a jó Istent, hogy lehetővé tegye, miszerint októberben már legalább némileg annyira összeszedjem magamat, hogy munkaképes lehessenek.

Nagyrabecsült barátságába ajánlottan maradtam Nagyságodnak.

Gleichenberg, 1897. aug. 9-én.

őszinte nagyrabecsülője
Batthyány József.

Istennek másként tetszett. — megnyugsunk akaratában.

Megvagyunk győződve, hogy kerületünk választóinak bizalma méltó és alkalmas embert fog ültetni Batthyány József grófnak üresen maradt székébe — de ezek után sajnáljuk mégis, hogy el kellett őt vesztenünk.

Legyen áldás emléken.

Eltűnt királyi csontok.

Mind nagyobb érdeklődéssel tárgyalják az országos lapok azt a botrányos sirrablást, melyet Ráday Lajos dr. lapszerkesztő leleplezett. A sirrablásra vonatkozólag a Fejérmegyei Napló a következőket írja:

A királyi csontereklyéket tartalmazó ládák hosszú éveken át a városház padlásán heverték. H a v r a n e k József polgármester saját nyilatkozata szerint egy ízben a padláson járt s a ládák tartalmát kutatva a koponya üregek mélyedésébe helyezett jegyzetből megtudta, hogy az ásatások alkalmával talált királyi csontereklyéket tartalmazzák a ládák.

Átírt a káptalanhoz, helyet kérve a királyi csontoknak a székesegyház kriptájában, a mit a káptalan szívesen megadott. Havranek polgármester azonban e tagadhatatlanul helyes eljárás után eléggé nem kárhoztatható könyv-

hozzá értem Borihoz, nem tudom hát hogy miért fogott reám ilyet. Azt hiszem hogy azért mert már nem szeretett. En azért kértem Borit hogy jöjjön velem vissza. Hiába volt minden esengésem, azt mondta Bori, hogy nem lesz többet az enyém soha.

Késő este mentem haza. Leheveredtem éhen szomjan, de egy pillanatra sem nyomta le a szememet az álmom. Az az asszony ki nem ment az eszemből. Elgondoltam hogy milyen édes örömmel volt tele a szívem még nem régen, akkor meg éreztem az árságomat rettentően, és kinlódtam, szenvedtem. Isteni csoda, hogy az eszem el nem hagyott. De hej sokat kibír az ember.

Másnap, harmadnap megint elmentem Boriskáékhoz, ekkor meg be sem eresztettek, bezárták előttem az ajtót. Napokig nem láttam Borit és a lelkem nyugalom napokig volt a Gyeheña tüzén.

Napok teltek, napok multak megint és csak nem akart felettem kiderülni az ég. Ki sem léptem a házból. Töprengedtem, hogy mi lesz velem, hiszen annélkül az asszony nélkül kárhozat, gyötrelmem lesz az életem . . . Nincs az a nagy idő, amelyiknek a vasfoga kirágja szívből szerelmeknek édes hajtását, melyet a Bori ültetett oda . . . Arra gondoltam hát, hogy elemésztsem magamat, hiszen nem volt már reményem sem, hogy valaha meggyógyult a lelkem. — De azután megjedtem ettől a gondolattól . . . nem a gyávaság miatt, hanem azért mert megint reménykedtem, hogy hát ha vissza jön még hozzám Bori. — Pedig már a pisztolyt is megvettem. Ott őriztem a láda fiókban.

Egy szép vasárnap reggel az ablaknál ültem, fájó szívvel néztem a fiatal párokat amint kézen fogva mentek a szent egyházba. Hej én is úgy jártam Borival.

Imádkozni akartam, kérni az Istent, hogy fordítsa vissza hozzám annak az asszonynak a szívét. Imádkozni sem tudtam.

Egyszer csak ott jött a Bori szépen kiöltözve a selyem viganójába. A templomba ment kézen fogva egy legénynyel, jó kedve volt . . . épen mikor az ablakom előtt jött kacagott. Oh ez a kacagás átjárta a szívemet. A hideg is kilelt felvettem a pisztolyomat, hogy lelövöm . . . de nem tettem semmit, hanem kiszaladtam utánna az utra, már akkor ott ment ötödik ház, ellen. Utánna kiáltottam: Boris lelkem!

Hátra sem nézett. Éppen ekkor szólaltak meg a harangok. Ugy hangzott most a fülemben a harangszó mintha főbe vágta volna, szinte megszedültem.

Még nagyobb kiáltottam: Édes hitestársam, Bori! Mégjobban sietett, elsem eresztette a legény kezét. Ekkor futottam utánna. Egy lépésre értem hozzá, megfogtam a kezét térdre estem előtte, mint az Isten előtt szoktam, kértem hogy jöjjön vissza. Kirántotta kezét az enyémből, ment tovább.

Felugrottam a földről a nevét kiáltottam, aztán elborult velem a világ, pedig olyan szépen sütött az Isten napja, megbódultam, hogy szinte megfordult a szívem a helyében.

A pisztoly ott volt a mándlim zsebében Borira szegeztem, rá sütöttem Megtámolyodott Láttam a vérét. Vadállat lettem, — oda lett minden érzésem. Megint rálöttem és megint ott esett el előttem . . . meghalt, verjen meg

ezért a tettemért a háromegy Isten! Ez az én borzasztó bűnöm.

— Miért kiáltozott a neje után? kérde az elnök.

— Azért, hogy hátha szólna, hiszen ha hátra nézett volna, ha csak egy szót mondott, egyet mosolygot volna, nem tettem volna olyan rettenetést.

Eddig tartott Sándor vallomása Beismert mindent. Nem mentegette magát örültséggel, nem esedett gyáva térden kegyelemért — Paraszt volt.

A törvényszék 10 évi börtönre ítélte.

— Fellebbez, vagy megnyugszik az ítéletben? kérde tőle az elnök.

— Megnyugszom . . . 10 évi börtön. Száz évsem sok azért amit én tettem, ha örökké élnék sem nyugszik meg a lelkem. Ezt a bűnt tán az Isten sem bocsátja meg nekem, hasztalan hát a földi kegyelem is.

* * *

Tanuja voltam e jelesenetnek.

Bűnös volta daczára is rokonszenvet éreztem ez ember iránt.

Oly nagy bánat és őszinteség nyilatkozott meg az egyszerű ember lelkében, hogy önkénytelenül felkeltette maga iránta rokonszenvet.

Az egyszerű emberek körében akadunk még ilyen őszinte szívre — a társadalom műveltebb rétegeiben hiba keressük ezt a jellemzetes magyar viirtust.

Legfeljebb olyan alacban találjuk, amely az Angolitti és Gaseiriók sajátja s amely undort kelt bennünk, mikor bánat helyett — dicsekszik bűnével.

nyelműséggel elszállította az öt ládában elhelyezett csontereklyéket a székesegyház kriptájába annélkül, hogy az átszállításról a káptalan értesítette volna. Sőt elkövette azt a könnyelműséget is, hogy az egyik peccsételen ládat lepecsételni is elmulasztotta. A városi szolgák a királyi csontokat, mintha akármiféle érték-telen holmi lenne, lerakták kriptába és még azok átvételéről sem kértek elismervényt a jelenlevő sekrestyéstől. Mert a királyi csontok átszállításánál sem Havranek polgármester nem tartotta érdemesnek jelen lenni, sem pedig a káptalan nem értesítette az átszállításról.

Csoda-e, hogy ilyen botrányos hanyagság után, midőn 1893-ban dr. T e w r e w k Aurél elkérte megvizsgálás végett a királyi csontereklyéket, akkor három királynak koponyája hiányzott? Csoda és valóságos szerencse, hogy nem hiányzott több, hogy nem hiányzott mind.

Ugyancsak 1893-ban a káptalan reá mutatott a polgármesterhez intézett átiratában, hogy az eltűnt királyi csontereklyéket, hogyan kellene felkeresni. És mit tett a polgármester Ur. Az aktákat betétette az irattárba s mintha valami értéktelen ócska vasdarabról lenne, szó, érdemesnek sem tartotta vele törődni.

Havranek József rendőri zseni s annak idején Török főkapitánynyal szemben a legtöbb kilátással konkurált a fővárosi rendőrkapitányi állásra. Ha hallgatott annyi éven át az eltűnt királyi csontereklyékről, ennek oka csak az, hogy tudta, miszerint azoknak eltűnéseért egyedül és kizárólag csak őt terheli a felelősség. Aztán meg van neki egy igen jó mondása: »Ah! hiszen kérem ez csak rózsavíz!« Ilyen rózsaviznek tekintette a csontereklyéket is.

A nagyváradi előadás.

Irtta: Jászai Mari.

Most az egyszer joggal követelik tőlem, hogy számot adjak érzéseimről, melyek a nagyváradi szabad ég alatt tartott előadás alatt betöltöttek. Sőt e különös előadás keletkezésének történetéhez teljes jussuk van önöknek mindazoknak, akik iránta érdeklődtek, vagy láttak.

Elmondom hát, hogy mi volt az, amit láttak.

Aki olyan boldog, hogy hivatott arra a pályára, amelyet művel, az olyan boldogtalan, hogy soha sincs magával megelégedve.

Ellenben hány hivatlan egyéniséget látok én a színészetnél, aki igen megelégedett önmagával. Jól mondta Jézus: »Boldogok az együgyűek mert övék a menyeknek országa.«

Drágán fizeti meg a színész a saját elragadtatásának árát, ha egyszer átengedi neki magát szerepe közben. Tehetlenné válik teljesen. Bizonyosságom erre ez a rendkívüli előadás Nagyváradon, amelyre hosszú idő óta vágyva vágyva vágytam, melyet a felséges Nap láttára játszottunk végig. Alig birtam a lábamon állni, és egész erőmet arra kellett összeszednem, hogy a torkomat összeszorító sírást lenyeljem.

Mintha a fényes Nap pirongatott volna: Hogy merészelsz te kilépni parányi, festett világodból az én világosságomra? Hogy merészled kihozni az utánczott életet, melynek csak utánczott fény illik, a végtelen, eleven ég alá!

Egész előadás alatt remegtem, mint egy szentségtörő.

Lelkem beleolvadt a föld lélegzetébe. Megszüntem egyén lenni. Azt éreztem, amit mindig, ha a természethez közel vagyok, távol az emberek műveitől, hogy a nagy világ egy paránya vagyok, egy porszem, és egy lehellel — és a mindent látó nagy Nap rám nézett, sugarai a szemembe tüztek, körülöttem az eleven »föld ölelő lég«, mely hajamat lengette, és előttem ünnepi ruhában és ünnepi hangulatban háromezer ember. — Megremegtem.

Jedség szállt meg, mert éreztem, hogy olyat várnak tőlem, amit nem bírok adni.

Hogy föladatomból magaslatára fölemelkedni nem bírok. Szám mondta a szerep szavait, de fejem azt gondolta: de jó volna magamra rántani a Nemzeti Színház födelét, és falával bekeríteni azt a közönséget. Ami igaz, az igaz. Így volt.

Egyszer megvettem egy dombtetőt, melyre képzeletem azonnal fölépítette az »Atreidák lakát«, mely előtt képzeletem el-eljászta Elektrát, Antigonét, odasereglett barátok előtt. Ezt akkor elmondogattam jóembereimnek; mind biztattak rá. Vágyam azóta folyton élt, ha eszközeim hiányoztak is kivételre, míg most, a nyár elején, Nagyváradon időzve, egy sereg hirlapírót zsaroltam a Mátvás szobor javára. Istenem, ha a gazdag emberek is oly örömet zsaroltnak magukat ilyen célokra, mint azok az urak!

Mert száz gyűjtő-ívet vállaltam el erre a célra, mit csak azért említek meg, hogy azon urak és hölgyek, akik netán meg akarják vellelem osztani, forduljanak érte hozzám, kérem.

Mellesleg mondván, én azt gondolom, hogy ha mindenki tudná, hogy Magyarországon Hunyadi Mátvásnak még nincs szobra, hát egy nap alatt összegyűlné a hiányzó huszonötezer forint. Legalább mikor Amerikába és Londonba sült ángliusoknak megírtam, hogy nincs, a legnagyobb készséggel és gyorsasággal irtak hozzám gyűjtő ivatekért. Kár, hogy olyan keveset ismernek az odaválók közül!

Tehát amint ott koldulok abban a társaságban, azt mondja hirtelen az egyik ur: talán sohasem tudom meg, melyik, olyat dobant rá a szívem.

— Nem szorulna ön arra Nagyváradon, hogy garasokat kolduljon a szobrának, ha eljártszaná Elektrát a Rhédey-kertben.

Ki csodálhatja, hogy gondolkodás nélkül igent mondtam? Régi, szép óhajításom teljesül, kspcsolatban azzal, hogy talán a Mátvás-szobor fölállítását siettetem, ha egy órával is! Ki birt volna ilyen kecségetetésnek ellentállani az én helyemben?

— Igenis, a Rhédey-kert egy felséges, eleven aréna, mi megépítjük bele önnek a színpadot, és a jövedelem husz százalékát viheti a szoborra.

Megigértöm.

Azután megijedtem. Mindennel így vagyok. Ezeket a sorokat is az előadás előtt kellett volna megírnom, tudom. — Mert ahányszor azontul a lapok ó-görög színpadról, ó-görög előadásról irtak, rajtam mindannyiszor egy-egy szemrehányás borsódzott végig. Csak akkor adtam magamnak számot arról, amit akartam. Nem, nem arról álmodoztam én, hogy ó-görög stílusban játszassam. Azt csak kuriózmóképpen lehetne, iszonyu költséggel és gondal fölelvelteni. Az ó-görög színészek kothornust kötöttek lábakra, mely egy arasszal toldotta meg őket hosszában, azután ehhez a nagyságukhoz arányló műfejeket tettek vállaikra, mely fejeknek arca, egyuttal a személyesített egyén lelkületét is, többé-kevésbé visszatá. Így alakjuk, a nagy aréna legtávolabbi nézőjének is nagynak látszott. Az álarca szájában egyuttal kurta szócső volt alkalmazva, mely hangjukat, épp úgy, kellő fokig hatványozta. Ilyen előadásra nem vágyódhattam. A drámai művész intím, kis színházakban fejlődik és tökéletesedik. Az ó-görög színi előadás visszaesés volna a művészet terén.

Mikor kiállottam oda az ünnepi jellegű, érdekes színpadra megszokott rongyaimban, akkor éreztem, hogy a közönség kielégítetlen marad. Valami egyebet, valami különöset vár.

Akkor éreztem, hogy előbb kellett volna tájékoztatom azokat, akik az előadást látni akarják, hogy minő kísérlettel állanak szemben. Különböztetnem azt, hogy ilyen nagyszabásúvá fejlődjék közönségünk érdeklődése, távolról sem mertük reményleni.

Én bizonyára nem.

Mi volt hát az én vágyakozásom, mely most nagyon is teljesült? Nem volt az egyéb, mint úgy játszani egyszer, hogy levessek minden mázt, minden festéket. Oly közel férközni a természethez, mint csak lehetséges. Az elé a bíró elé állani, akinek nem merünk hazudni. Akinek vesébe látó szemei előtt pirulnánk egy nyegleségünkért. Aki előtt úgy állunk pusztán, leszállítva saját valódi kis értékünkre. Saját magamat akartam megmérni egy ilyen

kérlelhetetlen milieu-ben, a természetben. »Mi maradna belőlem, ha mindenappnrátástól megfosztom magamat, mely a parányi, berámázott színpadon engem nagyobbak mutat a valóságnál és nekem mindenben kedvez.«

Ez volt az én vágyaim célja. Ez magyarázata.

Célomat ezuttal nem értem el, mert mint főlebb mondtam, nem voltam ura magamnak. az indulat erőt vett rajtam.

Érzem, hogy most letehetném a tollat, mlnt olyan ember, aki maga elé szabott dolgát elvégezte; de érzem azt is, hogy vannak, akik éppen ott, ahová azt a pontot tettem, nyitnak rám kérdő szemeket. Ha te magad ilyen csalódott vagy, mit akartál hát azokkal a megindult szavakkal ott az előadás végeztével, egy magyar Bayreuth felől, amelybe egykor nagyobb művészi események kedvéért zárakoljon a magyar? Igen a taps és minden arczon az öröm megittasított, előadás végével elragadtott, hálám tulömlött ajkaimon és egy imádságszerű fohászban tört ki, hogy adjon az Isten egy márványtemplomot ezért a lécz- és glpsz-színpadért az olyan közönségnek, amely azt műszeretével ennyire megérdemli. Egy márványtemplomot, amelyben a művészetnek nálamnál méltóbb papjai áldozzanak és tegyék Nagyváradot óhajtott és irigylet pontjává hazánkban minden jövődő augusztosokban a második ezer év beteltéig?

Ezt a fohászatot ismétlen ma is.

A Rhédey-aréna isteneknek való hely. Hivatva van arra, hogy ünnepek színhelye legyen.

Ha Biharmegye egy kis görög templomot épít bele, temérdek márványából és egy kis körben, emelkedetten ülőhelyeket, akkor egy bájos műremeket emel magának, mely nemcsak színi előadásokra lesz alkalmas, hanem minden szép és nagy esemény megünneplésére. Nem is számítva, hogy a színészetnek tisztító tüze lehet, lelki fürdője, ahol minden nyáron otthagyja bűneit, tulzásait, fölszedett izetlenségeit, melytől, fájdalom, hemzseg színésztünk, — mert nem kétkedem, hogy pályatársaim mindenikére ugyanazt a hatást teszi az élő Nap szeme, amit rám tett és ugyanolyan áhitatot gyújt lángra szívökben, aminővel én »elborultam« előtte.

Végül pedig engedelmet esdek arra, hogy itt köszönhessem meg Nagyvárad hölgyeinek azt a remek ezüst koszorút, melyet nekem az Ó nevében az az urnő adatott át, kinek nevét merő tiszteletem tilt leírni, kinek magasztos erények gyakorlásában megöszült ősz feje előtt, velem együtt mindenki fejet hajt, ki őt megismerte.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Augusztus 28. A megyei nyugdíj bizottság közgyűlése d. e. 11 órakor a megyeházán.

Szeptember 1. A bihari ezredés emlékoszlop leleplezése.

Szeptember 1. A megyei kongrua bizottság ülése a vármegyeház kis termében.

Szeptember 1. Ankét Kolozsvárott Biharmegye állattenyésztési ügyében.

Szeptember 2. Városi közigazgatási bizottsági ülés d. u. 3 órakor.

Szeptember 5. A megyei központi választmány ülése.

Szeptember 6. Biharvármegye közig. bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

Szeptember 7. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Szeptember 24. Katonai lóvászár Nagyszalontán.

Szeptember 25—26. Lóversenyek Nagyváradon

Szeptember 27. Katonai lóvászár Nagyváradon

Régészeti és történelmi muzeum (Shlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* Felhívás az autonómiai bizottság elnökeihez. A plébániai ötös bizottságok elnökei tisztelettel felkéretnek, hogy a választási jegyzőkönyveket f. hó 30-ig a központi bizottsághoz mulasztatlanul beküldeni sziveskedjenek, mert e napon reggeli 9 órakor a kath. kör elnöki helyiségében fog a szavazatok összeszámlálása.

a központi bizottság megállapodásához képest teljes nyilvánossággal végeztetni. Nagyvárad olasz 1897 aug. 26-án Dencs János, központi bizottsági elnök.

* **Tüzérönkéntesek vizsgálja** A 7-ik cs. és kir. hadtesthez tartozó tüzérség önkéntesei, a nagy hadgyakorlat után Temesvárt fogják letenni a vizsgálatot. A határnap szeptemker huszadikára van kitűzve. A várad fiuk közül három önkéntes fog Temesvárt vizsgázn, nevezetesen: Györfly József, Schenker Ferencz és Fisch Jenő, kik mindhárman káplárok.

* **Uj mérnök a megyénél.** A Biharvármegye által rendszeresített mérnöki állásra Szunyogh Péter alispán tegnap Székely Sándor mérnököt nevezte ki 1600 frt évi fizetéssel, f. évi október 1-től kezdő ranggal. Az új mérnök teendője a megyei vicinális utak bejárása lesz. Az új mérnöki állás rendszeresítését tehát bizonyára örömmel fogják fogadni az összes községek, mert az utak javításának közeledtét jelzi.

* **Nagyvárad bakák Boszniába.** A 37-ik gyalogezredből minden évben megy egy zászlóalj katonaság Boszniába. Az idén szeptember tizenkilencedikén lesz a csere. Lippárol egyenesen Boszniába megy az első zászlóalj s az ott levők pedig huszothetedikén fognak Nagyváradra visszaérkezni. A távozó katonákat Vufka százados fogja vezetni s egy évig ő is kint marad.

* **Gyászmise Rulikovszkyért.** A magyar szabadságharc pártolásáért vértanui halált szenvedett s a Bonei-kuti temetőben nyugvó oroszdsidás százados: R u l i k o v s z k y Kázmér kivégeztetésének évfordulóját ez évben is megüli a hazafiai kegyelet. Augusztus hó 28-án, szombaton reggel 9 órakor a Szent-László templomban gyászmise lesz a vértanu lelki üdvéért. A színházi énekhar fog néhány hazafias dalt előadni az istentisztelet. M a k a y János, iparos polgár, mint más évben, most is buzgón fárad, hogy a vértanu sírját feldiszipte.

* **A bihari emlékoszlop leleplezése.** A következő meghívót vettük: A bihari ezredéves emlék felavatása alkalmából f. évi szeptember hó 1- ső napján d. e. 10 órakor tartandó ünnepélyre kívül czimzett urat és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Az avatási ünnepély befejezése után társas ebéd lesz, egy teríték ára 1 frt 20 kr. A társas ebédén résztvenni kívánók kéretnek, hogy magukat az ünnepély előtt legalább 4. nappal vagy Szacsavay Sándor pénztárnok urnál, vagy Borbély Lajos bizottsági jegyző urnál (Biharon) előjegyeztetni sziveskedjenek. Az emlék költségeinek fedezésére este 7 órakor az olvasókör helyiségében táncmulatság tartatik, melyre személy-jegy 60 krért. Család-jegy 1 frt 50. krért. válthatók. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hírlapilag nyugtáztatnak. Bihar, 1897. Augusztus hó. A rendezőség.

* **Nagyvárad város kölcsöne.** Már említettük, hogy dr. Bulyovszky József polgármester, Ragány János főszámvevő kíséretében, ma pénteken a fővárosba érkezik, hogy Nagyvárad város részére nagyobb kölcsönt eszközöljön ki a Pesti Kereskedelmi Banknál. Nagyvárad városának jelenleg mintegy másfél millió törlesztéses kölcsön tartozása van ezen pénzügyintézetnél s ezért 5%-nál magasabb anuitást fizet. Az új kölcsönnél mindenesetre óhajtanó, hogy minél kisebb anuitás mellett jusson a város a kölcsönhöz. Kassa város szintén most vett fel nagyobb összeget középítkezésekre s csak 4.69% annuitást fizet. Erre nézve nem felesleges a következő közlemény, melyet egyik fővárosi lap hoz: Kassa város pénztára most annyira üres, hogy az újabb építkezéseket, (minők: a színház, muzeum, hadtestparancsnoksági épület) saját erejéből nem képes fedezni. Ezért újabb a »Pesti hazai első taka-

rékpénztár egyesület-től 1.000.000 koronát vett fel, 50 évi amortizáció mellett 4.69 százalék mellett. Együttal a város még 600.000 koronáig opezió-jogot biztosít az ez évben felmerülő városi szükséglet fedezésére.

* **A nagyvárad »Elektra« előadás a »Figaró«-ban.** A Rhédey-kerti Elektra előadás híre eljutott már Párizsba is, hol a »Figaró« tegnapiszámában a következő hír volt olvasható:

Le théâtre grec.

A Grosswardein (Transylvanie) on a inauguré dernièrement un théâtre construit d'après les modèles classiques de l'antiquité, pour la représentation de »Electre« de Sophocle. Les acteurs, qui appartiennent à la troupe du théâtre national de Budapest, ont recueilli des applaudissements frénétiques de la part d'une salle comble.

Prochainement on donnera les »Perses«, d'Eschyle.

Magyarul: A görög színház.

Nagyváradon (Erdélyben) a minap avatták fel a klasszikus ó-kor mintái szerint készített színházat Sophocles »Elektra«-jának előadásával. A színészek, kik a budapesti nemzeti színház tagjai közé tartoznak, hatalmas tapsvihart arattak a zsufolásig telt terem közönségétől.

Legközelebb Eschylostól »A perzsák« című darab kerül színre.

Bármilyen hízegő reánk nézve, hogy városunk dicsősége már egész a francia metropolisig hatott, nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy rá ne mutassuk a sok tévedésre, melyben e kis hír leledzik. Először is Nagyvárad francziául nem Grosswardein, hanem csak Nagyvárad — vagy legalább is Grand-Wardin; másodsor Nagyvárad nem Erdélyben fekszik, hanem Magyarországon, harmadsor, mivel az előadást a szabad ég alatt tartották, nem tapsolhatott a »zsufolásig telt terem«; negyedsor senkinek esze ágában sincs Eschylos »Perzsáit« előadatni, ötödsor kérünk egy kissé több alapossgat.

* **Tisza virág.** Az esteli órákban egy érdes látványosság állította meg a közönséget a kishidő lámpáinál. A kérészek jöttek ezer és ezer számra a világosság felé. E rövid életű állatkák szinte bámulatba ejtették az embert tömeges megjelenésükkel. Érdekes volt egy pár paraszt ember együgyű véleménye egyik elkialtotta magát, hogy esik a hó, még a másik valószínűleg delliriumban valami lepke madárt emlegetett. Beszélhetnek ők akármit a halaktól, nekik ez a legkedvesebb eledelük.

* **Szaksztyály-ülés a városházán.** egész nap tartó ülésre van összehíva a városi szépszeti és közlekedési szakbizottság szeptember hó 3 ára. A szokástól eltérőleg reggel 8 órakor kezdődik az ülés. Több érdekes tárgy van kitűzve véleményezésre, így a kövezet átvétel és utcavonal megállapításán kívül az utcák új elnevezése és a házak számozása a munkástelep engedélyezésének a kérdése stb.

* **A kórházak parazitája.** A belügyminiszter körrendeletileg tudatta az összes kórházakkal miszerint F o d o r Géza 26 éves butyini illetőségű péksegédet, ki egyik kórházból a másikba megy, s úgy tartatja fenn magát, többé fel ne vegyék, mert Fodor svindler, ki dolog nélkül akar élni és csak azért tettet be tegséget.

* **Az utcák jelzése és a házak számozása.** Minden jól rendezett város egyik kiváló kelléke, hogy az utcák jelzőtáblákkal, a házak könnyen látható számokkal legyenek ellátva. Nagyváradon nagyon is hátra vagyunk e tekintetben. A legtöbb utcán nincs kifüggesztve az utca neve, s különösen az idegenek sok keresés után mégis csak a járókelők szives utbagazítását kell igénybe venni, ha meg akarja találni a keresett utcát. A házsámokkal még rosszabbul állunk. Minden második házon van megfelelő számozás. Pár évvel ezelőtt már

dolgoztak a városházán ezeknek az ügyeknek a rendezésén, de azóta pihent valamelyik ügyosztályvezető feneketlen fiókjában. A városházán felderült új kor újra ezt az ügyet is kiemelte a feled és homályából s újra tárgyalás alá veszik. Komplikálja az ügyet, hogy kapcsolatosá tették az utcák új elnevezésének kérdésével. Ezt pedig kissé nehezebb megoldani.

* **Szerencsétlenség cséplés közben.** Mint levelezőnk írja, egy Margitta melletti pusztán nagyobb szerencsétlenség történt cséplés közben. Egyik munkás Papp Lőrincz kezét a gép elkapta és három ujját leszakította. A szerencsétlen embert eszméletlen állapotban szállították haza. Gondos orvosi gyógykezelés alá vették, a hatóság pedig megindította a vizsgálatot, hogy nem terhel-e valakit a gondatlanság.

* **Munkástelep Nagyváradon.** A házbérek Nagyváradon olyan magasak, hogy a fővároson kívül alig vannak hasonló viszonyok az országban. És éppen a szegényebb néposztályt sújtja ez az állapot; mert a 4—5 szobás lakás aránylag olcsó nálunk, de az egy és két szobás lakhelyiségek évi bére van felesigázva. Madarász és Flanta építővállalkozók nagyobb szabásu munkástelepet szándékoznak létesíteni Kis-Pereczes-utcán, a tulajdonukban levő óriási beépítetlen területen. A munkás-telepet akként tervezik, hogy 100—120 munkáscsalád részére építenek egyszobás, vagy egy szoba és konyhából álló lakást. Főgondot fordítanak arra, hogy minden fényűzést kerülve, egészséges, jó lakások legyenek.

* **Tűz.** A nagyvárad szőlőhegyen a napokban tűz ütött ki. Egy pajta teljesen leégett s a gyorsan elcsiető szomszédok és a hegyőr intézkedése folytán sikerült a tüzet elfojtani a nélkül, hogy a szomszéd melléképületben kár lett volna. A leégett épület rozoga volt s száz forintnál több értéket nem képviselt.

* **Jegyzőválasztás Nagy-Báródon.** Tegnap délelőtt 10 órakor folyt le Nagy-Báródon a körjegyző választás, még pedig mint levelezőnk írja igen nagy izgalmak közepette, amennyiben a választás eredménye az utolsó pillanatig kétségesnek látszott, mert senki sem tudott biztosat, hogy melyik fél fog győzni. Két jelölt volt, V e n t e r Gábor kis-báródi körjegyző és J a c k o v i c s Theodor helyettes körjegyző. A választás végre is ez utóbbi győzelmével végződött, a mennyiben Venter Gábor visszalépett s így közfelkiáltással Jaczkovics lett megválasztva.

* **A veres kakas.** Ennek a szomorugyászmadárnak nyáron van a legfőbb szeszója, ekkor szerepel legtöbbször. Tegnap ismét 3 helyről kaptunk tudósítást tüzesetekről, melyek több ezer forint kárt okoztak. Az első tűzvész B r á t k á n volt, hol F e l d h e i m Albertnek háza és istállója, melyben több szarvasmarha is volt, teljesen leégett. A kár mintegy 1600 frt. A tűz T r i p o n Nucz nevű kocsisának a vigyázatlanságából keletkezett, aki égő pipával takarmányt hordott az istállóba. A másik Réven volt, hol J a k a b Mihály házában a gazda saját gondatlansága folytán a szobában égő gyertyától keletkezett a tűz és a szobában levő butorok összeégtek. Szerencsére a tüzet még idejében észrevették s a nagyobb veszélyt elháríthatták. A harmadik tűz Nagy-Létán volt, hol Bogye Demeterné házában egy ismeretlen tettes felgyújtotta s az egész ház porrá égett. A szerencsétlen asszony minden nélkül a szabad ég alatt maradt s jelenleg rokonai és ösmerősei kegyelméből él.

* **A vashenger.** Az államutak jókarban tartására tudvalevőleg nagy vashengereket használnak, melyekkel a felvágott országutat lehetgerezik bizonyos időközökben. A kereskedelemügyi miniszter Bihar megye kérdezősködéseire tudatta, hogy ezt a nagy vashengert időközönként hajlandó odakölesönözni a megyei utakra ha ez iránt hozzá előterjesztést tesznek.

* **Uj kath. kör.** A belügyminiszter a svajcsezsbachi ker. olvasókör alapszabályait jóváhagyta.

* **Felebbezés a kutyák érdekében.** A hegyen lakó szőlőtulajdonosok nagy részénél ellenzésre talált, hogy a hegy községgé alakulás folytán, a törvénynek megfelelőleg, eltiltatott a szőlőkben a kutyák szabadon tartása. Németh Sándor és több szőlőbirtokos felebbezést adtak be a törvény ezen rendelkezésének végrehajtása ellen. A hegyi választmány elnöke a felebbezés benyújtója: Németh Sándor időközben meggyőződött az intézkedés törvényességéről s felebbezését visszavonta, sőt maga kérte a rendelet szigorú végrehajtását.

* **Névváltoztatás.** Breitner Imre nagyvárad-i lakos, vezetéknevének »Bárdosra« változtatását a belügyminiszter megengedte.

* **Megszökött toloncz.** Nagy Klára neve után a rendőrségi fekete könyvben ez az egyszerű megjegyzés van beírva: közveszélyes egyén. Nemrégiben Klára kisasszony, kinek különben 2 ártatlan gyermeke van, Kolozsvárra rándult át, de ott szokása szerint rossz fát tévén a tűzre, visszatolonczolták Nagyváradra. Klára azonban utközben egy kedvező pillanatban kerekelt oldott s eltűnt. Most országosan közözik, hogy néhány hétre megnyithassák előtte a nagyvárad-i fogház vendégszerető kapuját. Az a két gyermek pedig lassanként el fog zúllani s kitudja egykor szintén a bürtön lakója nem lesz e mindkettő?

* **Körözött tolvaj.** Balogh Sándor nagyvárad-i illetőségű munkást, több rendbeli lopás miatt körözik. A körözést a »Rendőri Közlöny« legutóbbi száma hozza. A körözött egyén zömök termetű, barna ember, jobb arcán széles forradás látható.

* **Kellemos őszi szórakozás.** Az öreg tapasztalt emberek jósolják, hogy hosszú ős lesz, dacára, hogy jókor kezdtek a nótát azok az apró jószágok: gyűjts! gyűjts! De a nappal még izzasztó forró; az überezhernek a zálogházban, vagy a sífonban a helye. Az esti órák kellemesek, ám ezeket az órákat hol töltse el a szórakozni vágyó ember. A nagyvárad-i mulató helyek hűvösek, az alkony leszaltával didergünk a vékony nyári ruhában. Aki azonban pompás levegőnél még kedvét akarja találni a kellemes szórakozásban, jó idő töltést talál a Kálvira alatt. Karger Sándor mulató helyiségében, a hol most különösen megbecsülhetetlen a fedett terasz s a kényelmes üveges terem. Pompás szórakozás, elite társaság, kitűnő étkek és italok vonzák a közönséget. Ma és mindenpénteken pedig halestély, pompás tiszahalakból.

* Egy felsőbb kereskedelmi iskolai tanuló a közelgő tanévre korrepetitornak ajánlkozik elemi vagy polgári iskolai tanulók mellé szerény feltételek mellett. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Esketési vállalat.

Mottó: Eb fél, kutya fél, míg a napam uram él.

Olvasóinknak nyájasabb és nemdohányzó része, bájos hölgyeim! Önöknek szól az ének!

— Akarnak-e férjhez menni?

Önök azt fogják válaszolni, hogy mi nem megyünk férjhez soha.

Tehát akarnak.

— Tudják-e mi szükséges az esküvőhöz?

Önök azt fogják mondani, hogy egy szalmafedeles kunyhó és «Ö». Én azt mondom, hogy legalább 1200 ft fizetés, kellő bátorság, s akkor az sem baj, ha a szalmafedeles kunyhó emeletes volna is.

Önök ebbe is bele tudnának nyugodni, pedig hát hiába cselekednek. Tessék csak megnézni az anyakönyvi utasítást és látni fogják, hogy nem kell az esküvőhöz se menyasszony, se vőlegény, se szalmafedeles kunyhó, de kell keresztlevél, illetőségi, erkölcsi, katonai bizonyítvány (az utóbbit a menyasszony nem tartozik felmutatni), himlőoltási jegy, és egy darab anyakönyvvezető, aki három hétre egy táblára kiragasztja a jegyeseiket, vagy dispenczálja, aztán protokollálja, s végre elbocsátja. Ma már senki sem beszél anyósokról, ezt a szereplőt az anyakönyvvezető hivatal végzi el.

Mindezek után meggyőződhetünk róla, hogy ha

ennyi baj dacára is kitartó marad a vőlegény, az vagy végtelenül szerelmes, vagy nagyon szorítják a hitelezői.

Hanem most új éra kezdődik. Elég lesz egy vőlegény szalmával, vagy a nélkül, a — többit elvégzi az «Esketési ügyvivőség» Budapest, Erzsébet-körut 6. sz. I. em.

Saját tapasztalatomból ajánlhatom az e fajta ügynökségeket. Bökönyben, mely 600 lakosu, kicsei híján szab. kir. város kezdtem meg pályámat. Jegyzőségéi állásom szerint Bökönyben a felsőbb 10.000-hez tartoztam, tehát párthie.

Akadtam egy jószívű izraelita polgártársra, aki szívesen ellátott pénzzel és én adtam az urat. Aztán akadtam egy nehéz napra, melyen a váltók lejárta és én nem tudtam adni semmit. Azután akadtam 10.000 frtra, illetve egy angyalra, akinek 10.000 forintja volt s éreztem, hogy nélküle nem élhetek.

Ő is régóta vágyott már a szalmafedeles kunyhóra s ezt végre bennem vélte felalálhatni, vagyis megkértem s ő igent mondott.

Erre én elmentem egy többszörös családapához és megkérdeztem, hogy mi lesz a teendőm az esketésig. Ő elkezdte sorolni a születési, himlőoltási és a jó ég tudja mennyiféle bizonyítványt, hogy sulyuk alatt megtántorodtam.

Ekkor jött a mentő Génusz a kántor személyében. Alakult ugyanis Bökönyben «Sohsem halunk meg» czimű egy temetkezési önképző és kiházasító egyesület, esketési ügynökséggel összekötve, a kántor ide utasított.

Kopogtattam. Udvariasan szóltak belülről:

— Kinn tágasabb!

Én beljebb szorultam.

— Ah pardon, mosszió! szól az iroda főnöke, azt hittem a lépéséről, hogy a hetesünk, mivel szolgálhatok?

— Házasodni óhajtok.

— Óhajtani könnyű — megtenni nehéz.

— Éppen azért jövök önökhöz.

— Helyes! Elvégezzük ön helyett.

— Elvégzik!? Mit?

— A házasság jogi oldalát.

— Vagy úgy? Tehát kérem önöket, hozzák rendbe s magamat ajánlom.

— Ho-hó! Várjon csak! Itt a születési jegye?

— Nincs biz a.

— Na hát hozza el, a nélkül nem kezdhajuk.

Beláttam, hogy születni kell, mielőtt esküdnék az ember s két hét alatt megkerítettem a kivonatot, mely bizonyítja, hogy születtem nem rózsafán termettem.

Az irodavezető megnézte, bólintott rá s megszólított.

— Hát az illetőségi bizonylat?

— Ujabb egy hét s az is megvolt. Aztán kellett a katonakönyv, himlőoltási jegy stb. Végre szülői beleegyezést követelt.

— De ha nincsennek már szüleim?

— Tessék keríteni különben nem megy.

Adoptáltattam magam a harangozóval, rendbe jöttek az akciók, mire az esketési ügyvezetőség kijelentette, hogy fizessek.

— Én! Hiszen én fáradtam.

— Igen, de a mi irodánkban.

Nem fizettem. Részint mert nem volt miből, részint, mert nem volt miért. Erre bepereltek. A menyasszonyom rögtön felmondott a skandalumra, engem pedig ellicizáltak. Szerencsére nem akadt vevő s így eladó vagyok ma is.

Hölgyeim, a házasságok nem az esketési ügyvivőségben köttetnek. Ugy-e jobb az a régi módszer, ha szerelmes a gavallér ne mászkáljon az ügyvivőséghez hanem — beszéljen a papával.

Köby.

TANÜGY.

Beiratások a nagyvárad-ujvárosi r. kath. fiúiskolában. A nagyvárad-ujvárosi róm. kath. fiúiskolában a beiratások az 1897—98 tanévre f. évi szept. 1-én veszi kezdetüket s vasárnap kivételével bezárólag szept. 8-ig tartanak.

Elhivatnak tehát a t. szülők, kik gyermekeiket ezen tanintézetben akarják taníttatni, hogy azok beiratása végett himlőoltási bizonyítvánnyal ellátva az iskolaépületben megjelenjen szíveskedjenek.

B beiratásokat naponként d. e. 8—11-ig

d. u. 3—5 óráig az osztálytanítók fogják eszközölni.

Beiratási díj 2 frt, azonban a szegénysorsu gyermekek ingyen oktatásban részesülnek.

A magánvizsgálatok a beiratási napok bármelyikén tehető.

A jó Isten levén minden kegyelem kutforása, a tanév ünnepélyes megnyitása a Szentlélek segítségével hívásával szept. 8-án kisasszony napján — leendő, 10-én pedig kezdetét veszi a rendes tanulás.

Nagyvárad, 1897. aug. 25.

Az igazgatóság.

Beiratások a várad-olaszi róm. kath. iskolában. A nagyvárad-i l. sz. püspökség kegyurasága alatt álló várad-olaszi r. k. négyosztályú fiú-népiskolában az 1897—98-ik tanévre a rendes beiratások ideje szeptember hó 1-től 8-ig, d. e. 8—11-ig d. u. 3—5 óráig fognak terjedni.

Tisztelettel értesítettnek tehát azon szülők és gyámok, kik ezen iskolában óhajtják gyermekeiket illetve gyámoltjaikat taníttatni, hogy a fentebb jelzett napokon és időben a beiratás céljából a tanulókkal és a magasabb osztályok fölvételére szükséges érdemsorozattal vagy bizonyítvánnyal együtt szíveskedjenek az iskola épületében (Fő-utca 819. sz.) megjelenni mivel a magukban és minden igazolvány nélkül felküldött gyermekek felvételni nem fognak; továbbá szeptember hó 8-án tul is csak ugy vétetnek fel, ha késedelmöket elfogadhatólag igazolni tudják.

A magánvizsgálatok előzetes bejelentés után szeptember hó 4-én d. e. 8 órától fognak megtartatni.

Beiratási díj egy tanévre a r. k. tanulóktól 3 frt. 30 kr. a más felekezetű tanulóktól 5 frt. 30 kr., mely összeg a beiratás alkalmával befizetendő; a szegénységüket hitelesen igazoltak a 3 vagy 5 forint befizetése alól felmenthetők, azonban a 30 krt. minden tanuló köteles befizetni.

Szeptember 8-án ünnepélyes istentiszteletre minden beirott tanuló eljönni köteles.

A rendes tanítás szeptember 9-én veszi kezdetét.

Nagyvárad-Olaszi 1897 évi aug. hó 26.

Az igazgatóság.

Beiratások a keresk. iskolában.

Beiratások a nagyvárad-i felső kereskedelmi iskolán f. évi szeptember hó 1-én kezdődnek s ugyanazon hó 6 napjáig a kereskedelmi palota körösparti részében az I. emeleti igazgatósági irodában eszközöltetnek. Beiratáskor a tanuló keresztlevelét, legutóbbi évben nyert iskolai bizonyítványát felmutatni illetve átadni tartozik. Tandíj egész évre 105. frt. Miből 55. frt. a beiratáskor, 50. frt. február első hetében fizetendő. Negyed évi vagy havi részletekben teljesítendő tandíj fizetést csak jó magaviseletű és előmenetelű tanulóknak kivételképen engedélyezhet az igazgató. Javitó és pótvizsgálatok szeptember hó 3. 4. 5. 6. napjain délután 3—5 órákban tartatnak. Propper N. János igazgató.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— A »Vasárnapi Lapok« legutóbbi száma újra meggyőzött minket arról, hogy ez a legszébb kiállítás, legjobban szerkesztett képes újságunk s amíg a közönség önmagának szerez gyönyörűséget vele, ha olvassa, másrészt csak így válik lehetővé, hogy a külföldről hozánk beözönlő hasonló irányú folyóiratokat a »Vasárnapi Lapok« kiszorítsa. A legutóbbi szám tartalma a következő: Palágyi Lajos »Nyár« című költeménye képpel. Lázár Béla a magyar nyelv szótáráról érkezik s élesen nekivág az Akadémiának. Beniczky Lenke folytatja a »Könyv és Mosoly« című regényét. Kedves dolog a »Milyen legyen egy nő kézi könyvtára?« Fekete Ottilia tollából. Pap Zoltánok két népdalával találkozunk a füzetben. Gárdonyi Géza bájos elbeszélést irt a kutyáról, melyet a szerkesztőség megrajzoltatott. Sportcikket a nyári löversenyekről Őszi Kornél irt. Maszák Hugó Jászai Mariról irt tanulmányt. Gaal Mózes »Romantika« című elbeszélésének folytatása zárja be az irodalmi részt. Ez való-

ban olyan gazdag tartalom, melyet egy lap sem ad más, mint a »Vasárnapi Lapok.« Azonkívül tele van löverseny-képekkel, a szezon aktualitásával. Báró Dániel Ernő minisztert és családját mutatja be 4 kép a nagygájai parkban

SZINHÁZ.

Próbaházasság.

Somló Emma jutalomjátéka.

A szintársulat fiatal naivája, ki még nem rég idő óta mozog a deszkákon, tegnap vette ki jutalomjátékát a Kossuth nóta által hirhedtté vált »Próbaházasság« című gyenge darabban, melynek banális viczeit alig bírja megkedveltetni az emberrel az egy két népszerű dal, melylyel meg van spékelve. Ezek azonban éppen azért unalmasok, mivel már a legutolsó száldobágyi verki is régen elkoptatta azt a réz hengert, melynek segítségével a »Miköze hozzája« is egyéb suszterinas ajkakon is rögóta elnémult dalokat elkintornázta.

Somló Emmát azonban, bár ily darabot választott ki magának a közönség rokonszenvesen fogadta s a k. a. első jutalomjátékáról kedves emléket tarthat meg magának.

Számos koszorut, csokrot nyújtottak fel az orchesterből a fiatal színésznőnek, ki szép művészi jövőnek néz elébe s meghatottan köszönte meg a publikum ovációját.

Az előadás a jobbak közé tartozott, különösen nagy tetszést arattak a famózus Kossuth-kuplék.

Tompa Kálmán jutalomjátéka.

A társulat egyik legerősebb oszlopa, a népszerű Tompa Kálmán holnap tartja jutalomjátékát. A »Lioni posta rabló« című érdekfeszítő dráma kerül színre s e darab legalkalmasabb arra, hogy a társulat kitűnő drámai színésze hatalmas alakítást produkáljon. A pénztárnál már is váltják a jegyeket s előreláthatólag zsufolt ház fogja végig nézni e rég nem adott híres darabot. Meg is érdemli ezt az a színész ki talán legtöbbször lépett fel az idén s nem nézvéen némely szerep kicsinységét elfogadta azt és a kicsiny szerepből nagyot alkotott. Ambíció vezet kitarthatóan, erre mutat a jutalomjátékú választott darab is. A közönség körében élénk érdeklődés mutatkozik Tompa jutalomjátéka iránt.

Tüzérek a gyakorlaton. Ma egy nem irodalmi becses bír, de igen mulattató francia vígjáték kerül színre: »Tüzérek a gyakorlaton« czimű, melynek társszerzői Bossu és Delvávingné. A darab legjobb és legmulatságosabb alakja egy papucs kormány alatt nyögő nyugalmazott ezredes, ki felesége »elvei helyett mindig nyelvbólalásból felesége »nyelveit« emlegeti. Az egész bohózat különben csupán pillanatnyi hatások felkeltésére van építve, de ezekben a jelenetekben aztán rendkívül bővelkedik, úgy hogy az első felvonástól az utolsóig állandó derűtségben tartja az embert s mi több az az érdeme is megvan, hogy a jó izlés határait soha sem lépi át, vagyis legalább is igen ritkán, de akkor sem durván. A főszerepeket. Bács, Balla, P. Szép Olga, Kövesi, Kesztler és Horváth Paula adják. A darabot Kövesi fordított magyarra.

Diszeldadás a budapesti hírlapírók tiszteletére. A vasárnap Nagyváradra leránduló budapesti hírlapírók tiszteletére az igazgatóság diszeldadást rendez, Verő György »Virágcsatá«-ja fog színre kerülni s a szereplők dicséretreméltó buzgalmat fejtenek ki, hogy az előadás az eddigieknél még magasabb színvonalon álljon.

Színházi hírek. Javában folynak a jutalomjátékok. A jövő héten három jutalomjáték lesz, a Dérié Balla Kálmánné (Fokrol-fokra) és Kövessi Albert (Nagyvárad varrónányok.) Legközelebb lesz a Szendrei jutalomjátéka is. A »Dolovai nábob« című színművet fogják ez uttal adni, melyben ő Biliczkyt játsza. A társulat ez oszlopos tagja, több szép alakítást között ebben tűnt ki különösen s valószínűleg

telt ház nézi végig az idén is. Ám on Margit jutalomjátéka szept. 10-én lesz. a »3 kázmérban«, melyben a tehetséges színésznő bizonyára úgy mint az eddigi alakításaival, nagy sikert fog elérni. A jövő héten színre kerülnek még az »Ibolya faló« »Dobó Katicza« és »Lili«. A jövő hét műsora tehát igen érdekkesnek ígérkezik.

Heti műsor.

Péntek: »Tüzérek a gyakorlaton (Ujdonság.)

Szombat: »Lyoni postarabló. (Tompa Kálmán jutalomjátéka.)

Vasárnap: »Virágcsata.

REGÉNY-CSARNOK.

VIZ ALATT.

Elbeszélés.

Írta: ROVETTA G. Ford.: S. J. 7.

Eme képen Elza grófnő tiz évvel fiatalabbnak nézett ki ami elegendő indok volt Eriprandonak arra, hogy rendkívül hünek találja.

A lefényképezésben profil történt, mint a fényképészek mondani szokták. A haj ki volt bontva és vállaira omlott, kezeiben könyvet tartott, mely éppen nem látszott valami imakönyvnek. Az ablak párkányához támaszkodott, és olvasmányába elmélyedni, elmerülni látszott. Az arczkép a hold fényénél ezen érzélgős szőke nő arczának valami regényes vonást kölcsönzött.

Most már az idő igen mostohán bánt a grófnővel. Nyaka megvastagodott, arczvonásai bágyadak kezdtek lenni, szempillái, különösen reggelenként, vörösek, dagadtak voltak, arczbőre tisztátalan, homloka ránczos lett, és a száját felnyitotta, több fog hiányát lehet észre venni; nevetése nem volt többé oly tiszta, ezüstcsengésű és rövid, hanem hosszadalmassá és kellemetlenül hangzóvá vált; termete elvesztette nyulánkságát. Mindezen hibáiból azonban Eriprando semmit sem vett észre, hála a rizspornak, kenőcsnek, glicerinnek, a Cold reamnak és Crème froid-enak, különösen pedig hála a szerelemnek! Eriprando még mindég szőkének, fehér-arczbőrűnek, karcsunak, leányosnak látta őt, arczát ábrándos kinézésűnek, természetét kiválóan elegánsnak és csinosnak találta, éppen olyanak, a minő a fényképen volt, melyet tiz év óta újra meg újra csináltatott.

Ez az édes szemlélődés meglehetősen ideig tartott, míg végre elhatározta magát, és lefeküdt.

Még a sötétben is megjelent a szerelmes ifju szemei előtt Elza grófnő alakja, kibontott hajjal, könyvvel a kezében — a hold fényénél! — Mily kedves, mily szép, mily jó volt ő mégis! — és az övé volt! Mily boldogan élhetett volna ő vele két egész hétig — — nappal a sétányon — — este a gondolában. — — Mily kár, hogy nem volt legalább háromszáz lírája, és hogy a grófnő gyűlölt leányát Ceciliát és a kiállhatatlan Gegiot nem kergethette el a pokolba!

HARMADIK FEJEZET.

Elza grófnőt nyolcz-kilenc évvel fiatalabbnak kell elképzelnünk, a mikor gróf Praudino még alig hogy Praudinóciska volt, ő pedig szép, elegáns fiatal asszony, vagyis inkább egy előkelő hölgy volt, ki sok pletykára adott alkalmat.

Praudinora eme szép asszony, a pletykák és botrányos történetké, melyek felőle szál-longtak, tüstént nagy benyomást gyakoroltak. Sohasem beszélt róla, de mindég reá gondolt és légvárait az ő szépségével és elragadó bájosságával festette ki. Oh, ha én egyszer nagy leszek! Mert hát melyik gyermek nem álmodozik arról, hogy ő egykor nagy ember is lesz? — Ha nagy leszek, meg fogom vallani neki, hogy én őt szeretem — és Elza nem fog, nem-et mondani. — — Benne látta az egész jövőjét. Annyira beleélté magát, hogy örökké Elzára gondoljon, hogy sétálásai közben elhitette önmagával, miszerint szerelmes beszélgetést

folytat és féltékenykedési jeleneteket él át vele; sőt minden egyes ilyen alkalommal vidám lett avagy szomorú aszerint, a mint elképzelte, hogy szerettetik vagy nem. Ha elzával, mindig elpi-rult, ámbár az rá sem nézett. Minden vásár és ünnepnapon elment misére a templomba tiz óra tájban, csak hogy őt láthassa, vele együtt lehessen.

Mielőtt ezen misékre elment volna, egész reggelen át mosakodott, tisztogatta magát, hogy majd lement a bőre is.

Tizszer is megkötötte más és másféle képen nyakkendőjét, és teljes félórát eltöltött csupán a fésülködéssel, s hajából homloka közepére egy fűrtött csinált, mert azt igen hódító-nak gondolta, ámbár úgy nézett ki ott, mint valami kérdőjel.

Mise alatt le nem vette róla tekintetét; mise végével pedig gyorsan elhagyta a templomot, hogy a szép nemnek tisztelőihöz csatlakozzék, hogy láthassa és talán észre is vétesse magát. Magától érthető, hogy Elza grófnő könyvedén és büszkén ment el előtte, anélkül hogy a kikent-kifent szerelmes ifjucskát észre is vette volna; míg a szegény Praudinonak, midőn ily közel érezte magát hozzá, lábai reszkettek és arca elhalványult. És ámbár számtalanszor gyakorolta magát a tükör előtt, hogyan fogja kalapját levéve és bokáit összeütve őt köszönteni, még sem sikerül ez neki soha.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK

Francia-orsz barátság.

Budapest, augusztus 26. (Saj. tudós. táv.) Szent-Pétervárról írják, a francia tengerésztisztek tiszteletére rendezett disz-ebéden a czár a következő felkötést mondotta.

Rendkívüli örömmömmel üritem pohara a francia hajóhad virágzására. Annak nagyra-becsült képviselőitől környezve szívesen emlékezem vissza arra, a fényes látványra, melyet a francziahajóraj nyújtott. Egész sorát nyitotta meg azoknak a felejthetetlen pillanatoknak, a melyek Francziaországban való tartózkodásunk alatt egymást követték.

Faure elnök így felelt:

Örömmre szolgál, hogy ismét testvériesen egyesülve látom képviselőit az orosz és a francia tengerészetnek. Engedje meg Fenséged, hogy őket a kölcsönös vonzalom eszméjében összefoglalhassam. Poharamat az orosz tengerészet tiszteletére emelem.

Budapest, augusztus 26. (Saj. tudós. táv.) Párisból hogy írják, a lapok azt a véleményüket fejezik ki, hogy a tegnapi tisztek megengedik Francziaországnak hinni a béke méltó fenttartását. A »Figaró«-ban Whist azt mondja, hogy a francia-orsz alliance a tegnapi tisztt folyamán páratlanul áll a történelemben és megelégedéssel emeli ki a »bajtársak« szót a melylyel a czár a francia hadsereget nevezte.

Muraviev gróf külügyminiszter Meline francia miniszterelnök táviratára neki a következő válasz-sürgönyt küldötte: »Felséges uram parancsából van szerencsém Exellenziádnak az ő legmélyebb köszönetét tudomására hozni azokért az érzelmekért, melyeknek a francia kormány Faure köztársasági elnökhöz intézett táviratában kifejezést adott.

Budapest, augusztus 26. (Saj. tudós. táv.) Pétervárról értesítenek, hogy a krasznoje-szeloi csapatsemlét Alexandrovics Vlamidir nagyherczeg vezényelte. A nagyherczag jelentést tett az orosz czárnak és Faure elnöknek. A krasznoje-szeloi reggeli előtt bemutatták a czárnak és a czárnének a francia hajóraj tisztjeit. A reggelenél Faure elnök a császárné jobbán ült. A czári pár és Faure elnök délután Péterhofba mentek.

Merénylet egy köztársasági elnök ellen.

Budapest, aug. 26. (Saját tudósítónk táv.) Montevidéói táviratok szerint Juan Idiarte Borda, Uruguay köztársasági elnököt a nemzeti ünnepély alatt a székesegyház elhagyásánál revolvéssel meggyilkolták. Az elnök abban a pillanatban meghalt. A gyilkost rögtön letartóztatták. Fiatal ember és Arredondonak hívják. Az ideiglenes elnökséget Cuestas, a szenátus elnöke vette át. Borda 1894 óta a köztársaság elnöke.

Bádeni Ischlben.

Bécs, aug. 26. (Saját tudósít. távirata.) Bádeni miniszterelnök tegnap Ischlbe ment és pénteken tér ide vissza.

Visszautasított rendjel.

Budapest, augusztus 26. (Saját tud. táv.) Pétervárról sürgönyzik, hogy Faure Félix elnök, az orosz hadseregben ezredesi minőségben szolgáló Napoleon Lajos hercegnek a francia bécsi rend tiszti keresztjét ajánlotta fel, mit azonban a herceg a következő csipős szavakkal utasított vissza:

„Nem fogadhatom el a kitüntetést elnök ur, mert ugyanez rendnek nagykeresztjét már születésemkor bölcsőmbé tette III. Napoleon.”

Faure elnök ezután a keresztet az ezred alezredesének adta.

A párisi orosz követ nem megy.

Budapest, aug. 26. (Saját tud. távirata.) Párisból írják. Az itteni orosz nagykövetség kijelenti, hogy nincs tudomása Mohrenheim báró küszöbön álló visszatéréséről. Az erről szóló jelentést azonban a nagykövetség nem dementálja.

Halálos szerencsétlenség.

Budapest, augusztus 26. (Saj. tudós. táv.) Moncadében (Valeszia kerületben) egy vizemelő gépnél szerencsétlenség történt, amelynél 20 asszony életét vesztette. Egy férfi és egy gyermek megsebesült.

Öngyilkos nagykereskedő.

Budapest, aug. 26. (Saj. tud. távirata.) Abeles ó-budai borkereskedő, ki több mint 200.000 forint passívával csődbe jutott, agyonlőtte magát.

Az ázsiai felkelés.

Budapest aug. 26. (Saját tud. távirata.) A Reuter ügynökség jelenti: A kabula angol ügyvivő jelenti, hogy Abdurrahaman emir az e hó 17-én tartott durbar-on felolvasta az indiai alkirály levelét, a ki felkéri az emirt, tartsa vissza alattvalóit a zavargásokban való részvételtől. E levél felolvasása után az emir ünnepélyes fogadalmat tett, hogy mindig barátságos viszonyt fog fentartani az angol kormánnyal is közölte a néppel az alkirályhoz intézendő válasz tervezetét.

Árviz Oroszországban.

Budapest, augusztus 26. (Saj. tudós. táv.) Szent-Pétervárról írják. Tsitálból érkezett táviratok szerint július végén erős záporok a Jablonovaj-hegység és a Krevet folyó mentén különösen pedig az Jugoda-Silka, és Tsikaj-Anod forrás vidékén nagy áradásokat okoztak. A nevezett folyók mellett levő telepeket, a hozzájuk tartozó kertekkel és földekkel, valamint a takarmány és gabona készlettel együtt, az ár elpusztította. Emberélet kevés esett áldozatul, annál több marha veszett azonban el.

Tsitálban az árviz sok házat elmosott és lerobolt, sok hidat elragadt és az utakat elrontotta. A lakosság legnagyobb részét a hegyekbe menekült. A gözösök számára felhalmozott fákészleteket is elvitte az ár, ami közlekedési zavarokat okozott. A pusztulás és nyomor nagy. Segély-bizottság alakult, amely küldött-ségeket menesztelt a vész színhelyére. A csár 2000 rubelt adott magánpénztárából a veszteségtől sujtott kozák lakosságnak.

KÖZGAZDASÁG.

Paraszt mintagazdaság.

Megirtuk a minap, hogy a földművelésügyi miniszter a vármegye területén, egy, esetleg több paraszti mintagazdaságot óhajt létesíteni s e célból javaslat tétel végett a biharmegyei gazdasági egyesülethez fordult. Az egylet elnöksége e tárgyban a Főszolgabírókhoz a következő megkeresést intézte:

A földművelésügyi m. kir. miniszter ur értesítette egyesületünket, hogy a mezőgazdaságnak általánosabb fellendítése céljából szükségesnek látja, miszerint a belterjes és okszerű gazdálkodás módjai és előnyei a kisgazdák körében megismertessenek és meghonosíttassanak.

Minthogy pedig ez csak úgy érhető el, ha az okszerű gazdálkodás és ennek előnyei szemléltetve tételnek, elhatározta, hogy vármegyéink területén egy, esetleg több olyan birtokost, kinél a szükséges előfeltételek megvannak, gazdasága okszerű átalakítása körül segíyezni fogja s ekként paraszti mintagazdaságok létesítését lehetővé teszi.

E mintagazdaságnak létesítése nagy jelentőséggel fog birni vármegyéink mezőgazdaságának fejlődésében, mert kis gazdáink látva az eredményeket, törekedni fognak belterjesebb gazdálkodást tüzni, földjeiket, szakszerűbben, jobban kihasználni s ezáltal a jólétüket előmozdítani.

A mintagazdaság 8 hold szántóföldnél kisebb és 30 hold szántóföldnél nagyobb nem lehet. A Szántóföldön kívül azonban a kisbirtok arányához képest megfelelő kaszáló és legelő is tartozhatik a mintagazdasághoz.

A földművelési miniszter a mintagazdaság létesítésére az illető kisbirtokost segélyben részesíti. (Ezt már részletesen közöltük.)

Ezekkel szemben a mintagazdaság tulajdonosa köteles a mintagazdaság felügyeletével megbízandó egyén utmutatásait tanácsait elfogadni, azokat követni és a reárahámoló kötelezettségnek megfelelni, — különösen a megállapított vetésközlést megőrizni; a gazdaságban előállított takarmányt, szalmát és trágyát magában a gazdaságban mezőgazdaságilag felhasználni.

A földművelésügyi miniszter egyesületünket bizta meg, hogy hozzunk javaslatba egy esetleg több olyan gazdát, kiket a fent elősorolt segélyben részesítene, hogy a gazdaságaikat mintagazdaságokká átalakítsák.

Tekintettel az idő rövidségére, de megkülönösen arra, hogy a szolgabíró legjobban ismeri járásának gazdaköznségét, ennél fogva felkérjük, hogy szolgabírói járásából jelöljön ki egy vagy több jellemes, értelmes és népszerű kisbirtokost, kik a fentemlített nagyságu birtokkal bírnak és a segélyre érdemesek. Ittfelelemlítjük, hogy a birtoknak tagsítottaknak kell lenni s lehetőleg tehermentesnek.

A bejelentés alkalmával fel kell említeni a birtok helyét, nagyságát, talajviszonyait, az épületek elhelyezését az eleven és holt leltár nagyságát és minőségét: az eddig követett gaz-

dálkodási rendszert a melyből kivehető, hogy mekkora terület fordított különféle növények termesztésére.

Erre vonatkozó szíves jelentését kérjük mielőbb, de legkésőbb szeptember 1-ig megtenni mert e tárgyban sürgősen kell jelentést tennünk a földművelésügyi miniszter urhoz. Nagyvárad, 1897. augusztus 25. Tisztelettel Szabó József, egyleti elnök.

Szarvasmarhák behozatala bukovinából.

A földművelésügyi miniszter sürgős rendeletben tudatta tegnap Biharmegyével, miszerint Bukovinából a ragadós száj és körömfájás nagyfokú elterjedése miatt a sertéseknek és kérődző állatoknak (szarvasmarha juh, kecske) további intézkedésig szigorúan meg van tiltva a Magyarországra való szállítása.

Selyemgubó-raktár B-Csabán. Értesülésünk szerint a b.-csabai selyemgubó-raktár már elkészült. A Békés, Arad-, Csanád-, Csongrád- és Biharmegyeék számára készült raktár állandóan 30 munkást foglalkoztat és üzemének első hetében 49.809 kiló súlyu selyemgubót váltotta be.

Gabonaárúsító szövetkezetek Szászországban. Drezdában a gazdasági szövetkezetek köteléke a fölött tanácskozott, miként kell a gabonaárúsító szövetkezeteket berendezni. Helderich nagybirtokos a szövetkezetek szükséges voltát és a szervezés módját következőképpen fejtegette. A mezőgazdaság válságos helyzetében az önségélyhez kell fordulnunk, hogy a tőzsde tulkapásait megtörhessük. Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, (mikor mondhatjuk azt el Magyarországról?! Szerk.) hogy olyan kormányunk van, a mely belátja, hogy az államélet létalapja a mezőgazdaság. A mezőgazdaság felvirágzásának előfeltétele a gabonaárak emelése, ez pedig csak szövetkezeti uton és csak akként érhető el, ha a gabonakereskedelmet maguk a gazdák ragadják magukhoz.

Ma a gabonaárakat a behozatal és a tőzsdei manipulációk nyomják. Ennek törvényekkel kellene elejét venni. A míg ez az idő bekövetkezik, magunknak kell összeállni, hogy a termelő jogos keresményét elvonni ne engedjük. A termelő tőzsde urai nem termelnek, mégis dusan aratnak, A közvetítő kereskedelem megszüntetése a gazdákra nézve életélelmezési hivatalnok és a malmok közvetlenül a gazdától fogják fűdözni szükségleteiket. A rizikó csekély, az erkölcsi és anyagi haszon, mely ebből ránk hárul nagy. Ha a szövetkezet a termelőnek jobb árt fog fizetni, akkor a paraszti is jobb viszonyok közé fog jutni. A takaré- és hitel-szövetkezetek kapcsolatba lesznek hozandók a föllállítandó raktárszövetkezetekkel, mert az előlegkérdés csak ezen az uton oldható meg. A gabonatarhással kapcsolatban raktárak állítandók fel a szövetkezők részére nagyban beszerzett takarmányok és műtrágyák raktárára, azon célból, hogy a gabonájukat beszállító gazdák ugyanazon fuvarral takarmányt és a műtrágyát haza fuvarozhassák. A szövetkezeti részjegyek a birtok hektárszáma arányában terhelnek a gazdákat.

Szászországi szövetkező társaink helyes nyomon indulnak és bizonyára célzt is fognak érni.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897 augusztus 26-án.	
Magyar aranyjáradék 4%	122.50
Magyar koronajáradék	99.90
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	122.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	102.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50
Mag ar földtehermentesítési kötvény 4%	98.—
latin-écsi jog megváltási kötvény	100.60
Horvát szlavin földtehermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	154.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	141.—
Osztrák járadék papírban	102.25

Osztrák járadék ezüstben	102.25
Osztrák járadék aranyban	124.—
Osztrák korona járadék	101.50
1860. osztrák államsorsjegyek	145.—
Osztrák magyar bankrészvény	955.—
Nagyvár hitelbank részvény	395.—
Osztrák hitelintézeti részvény	364.80
Páris vista	345.75
20 márkás arany	952.—
Német birodalmi márka	58.70 1/2
London vista	119.75
Páris vista	475.—
20 márkás arany	11.75

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 116-ik szám. Bérlet 116-ik szám.

Páratlan. Páratlan.

az arad-nagyvárad színtársulat által.

Nagyvárad, 1897. évi augusztus 27-én,

Tüzegek a hadgyakorlaton.

Francia vijjáték.

Kezdete fél 8, vége 10 óraker.

Holnap szombaton, béletfolyamban:

Tompa Kálmán jutalomjátékául:

LYONI FUTÁR.

Dráma.

SZERKESZTŐI POSTA.

W. R. Kolozsvár. Néhány héttig nem voltam idehaza s e miatt megkésve kaptam kézhez a három kis tárczát. Azután meg sok volt a dolog, — csak most mondhatok felettük ítéletet. Biz ezek nem ütöttek korábbi társaikra. Egyiknek rettenetes a morálja: Egy nem is indokolt féltékenységgel egy gyilkosság, egy hamistanság és egy gyilkossági szándék, sok egyszerre. A másik kettő nagyon gyerekes, olvasókönyvbe való mese; a régi idealisták iskoláját is messze túlhaladja. Nem mondhatom, hogy nem lehetne közölni, de egyrészt többet várnak tőlünk olvasóink, másrészt rontaná W. R. régi hírnevét. Alkalmasabbat kérünk.

A. S. Jászó. Nagyon szívesen tessék szeptember elején új helyéről jelentkezni és szívesen megindítjuk a tiszteletpéldányt. Azokból a régi, apró ezikekből nem kaphatnánk néha napján? Üdvözet!

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Beszédhibákat dadogást, hebegést

ugy felnöttek mint gyermekeknél speciális kezelés mellett gyógyít e téren állami szakképzettségű biró tanár: **Vaday József Nagyváradon** (Lakása: Nagy-körözs-utca 562. sz. az udvarban.)

262 1—10

Halestély.

A Kálvária-hegy alatt levő nyári mulató-helyiségemben ma és minden pénteken

HALESTÉLY.

Első rendű cigány-zene közreműködése mellett. Kedvezőtlen idő esetére **tágas fedett üveges terem** áll t. vendégeim kényelmére.

Fősúlyt helyezek a tisztán kezelt **italokra.**

Tisztelettel

Kárger Sándor,

nyári vendéglő tulajdonos.

Telefon összeköttetés.

ISKOLA SZEREK

legolcsóbban

HELYFI LÁSZLÓNÁL

Nagyvárad Zöldfa-utca 41. sz. kaphatók.

Nagy választék **író és rajzszerkekben**, iskolatáskák könyvszijak, rajzeszközök, rajztáblák, vonalzó, festékek és ecsetekben.

261 1—4

30 %-al olcsóbb mint bárhol.

Egyházi és egyleti zászlók.

Kitüntetve:

Szeged 1876. — Székesfehérvár 1879.

Kitüntetve:

Deés 1879. — Budapest 1885. 1896.

Magyarország legrégebb egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS utóda,

József főherceg és Klotild főhercegné asszony ö császár és királyi fenségeinek udvari szállítója

BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 14-ik szám. — Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges

tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

MISERUHÁKAT,

Pluviale, Dalmatika és Ornatusokat. — Egyházi és társulati lobogók.

Tüzlők, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.

Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltárgyertyatartók megezüstözését vagy meg-aranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök. (242) 41—52

Műhímezés.